



www.groen.be

pesto

Lente 2011 | 11

België-Belgique
P.B.
Antwerpen X
BC 30897



DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT | VERSCHIJNT IN JANUARI, APRIL, JULI EN OKTOBER | ERKENNINGSNUMMER P806237 | AFGIFTEKANTOOR: ANTWERPEN X | VER.UITGEVER: WOUTER VAN BESSEN, SERGEANT DE BRUYNESTRAAT 78-82, 1070 BRUSSEL

Nucleaire veiligheid: de mythe doorprikt

De kernramp in het Japanse Fukushima legt de vinger op de wonde: honderd procent nucleaire veiligheid is een illusie. 'De kans op zeer zware aardbevingen – laat staan op tsunami's – is miniem in België, maar onze visie op nucleaire veiligheid moet door de Japanse kernramp opnieuw totaal in vraag gesteld worden', stelt Kamerlid Kristof Calvo. 'Het allerbelangrijkste is dus dat we de piste van de kernenergie verlaten en voluit gaan voor de alternatieven.'

> Lees verder blz. 2



© Sien Verstraeten

inhoud

[EDITOR]



BJÖRN RZOSKA - Ondervoorzitter Groen!

STOP, GO. ACTION!

Het is nu officieel: de kernramp in Fukushima is verworpen tot 7 op de incidentenschaal. Een zwaar ongeluk, van hetzelfde kaliber als Tsjernobyl in 1986, 25 jaar geleden. Wat is er intussen veranderd? Weinig. Er is nog steeds geen begin van een oplossing voor de verwerking van hoogradioactief nucleair afval. Ondanks de studies betaald door de overheid en de sector van de kernenergie.

Enkele weken voor de ramp in Japan lekte een rapport uit dat premier Yves Leterme gebruikte om de kernuitstap in 2015 politiek terug in vraag te stellen. Zou met het sluiten van de 3 oudste kerncentrales in 2015 het licht niet uitgaan? En moeten we niet beslissen om de levensduur van de oudste centrales van 30 jaar oud met 10 jaar te verlengen? Neen dus.

Samen met Ecolo legde Groen! de harde cijfers op tafel: Doel 1, Doel 2 en Tihange 1 zijn goed voor 14.129 GWh per jaar. De alternatieven – al gerealiseerd en vergund – produceren 23.039 GWh per jaar. We zien dan ook geen enkele reden waarom de wet op de kernuitstap in vraag zou worden gesteld. Ook niet door een nieuwe federale regering.

Er is nog een debat dat de nucleaire sector

en ontslagnemende regering maar al te graag uit de weg gaan: hoe staat het hier met veiligheid? Nogal snel verklaarde minister Turtelboom dat zo'n ramp bij ons onmogelijk is. Maar ze weigert wel om 25 veiligheidsbepalingen over Doel 1, Doel 2 en Tihange 1 publiek te maken. En te bespreken in het parlement. Wat een democratisch deficit.

Ondertussen tekenden bijna 50.000 mensen de online petitie "Ik stap uit". Er groeit een brede coalitie om een STOP op kernenergie te zetten en een GO te geven aan alternatieven. Ook u kan meedoen. Niet enkel door de petitie te tekenen, maar door de raamaffiche die u in deze Pesto vindt, op te hangen. En meteen duidelijk te maken dat de geplande uitstap moet gerealiseerd worden.

Maar wat met mijn stijgende elektriciteitsfactuur door de zonnepanelen van mijn buur? Dat is toch niet de bedoeling? Het kan niet dat gezinnen betalen voor winstgevend zonne-energieprojecten van bedrijven. Vandaar ons pleidooi om het Vlaamse subsidiesysteem bij te sturen. In Wallonië is dat overigens veel evenwichtiger. En groener. U ziet, niet alles wat we zelf doen, doen we ook beter.

Onderwijscongres: meest opvallende resultaten

De herstructurering van het onderwijssysteem is één van de meest opvallende van de ruim veertig voorstellen die driehonderd leden van Groen! eind maart goedkeurden.

4

'Breek de koterijen af, maar raak niet aan de fundamenten.'

'Welke samenleving wil je: een warme beschaafde of een kille? Dat is vandaag dé hamvraag. Niet hoe je een kiesarrondissement moet splitsen', verklaart Jef Maes, voorzitter van de ABVV-studiedienst.

6

'Eén miljoen verlichtingspalen hebben we al, nu ook één miljoen bomen!'

'De plannen voor een bosbeleid zijn er en voor een gedeelte zijn er zelfs middelen,' zegt Peeters, 'alleen de politieke wil ontbreekt om er een prioriteit van te maken.'

8

Toen de kernramp in Tsjernobyl gebeurde, stelden velen de veiligheid van 'onze' centrales niet in vraag: De ramp was te wijten aan aftandse Sovjettechnologie en menselijke fouten. Maar de kernramp in het hoogtechnologisch Japan maakt pijnlijk duidelijk dat 100% nucleaire veiligheid een illusie is. Ook bij ons. 'Ook hier kunnen ooit problemen voorkomen met koelsystemen, de achillespees van kerncentrales', stelt Calvo. 'Het risico bestaat, hoe klein het ook is.' Calvo stipt ook aan dat de kans op een ongeluk één iets is, maar de impact ervan is minstens even belangrijk.

'Nergens liggen woonzones zo dicht bij kerncentrales als bij ons. In de huidige noodplanregeling wordt slecht tien kilometer als veiligheidszone gehanteerd. Maar die grens steunt op geen enkel wetenschappelijk gegeven. De reden is allicht dat Antwerpen zo dicht bij Doel ligt en het quasi onmogelijk is om die stad zo snel te evacueren. We moeten ook verder kijken dan onze landsgrenzen en ook rekening houden met bijvoorbeeld de opwerkingsfabriek in La Hague en de centrales in Gravelines, nabij Duinkerke.'

Onze drie oudste kernreactoren – Doel 1, Doel 2 en Tihange 1 zijn van 1975 – kennen bovendien grotere veiligheidsrisico's. 'Er zijn al investeringen gedaan om de veiligheid te verhogen, dat is waar. Maar ondanks die investeringen zijn de oudste reactoren minder veilig. Er zijn nu al veiligheidsbepaalingen gesignaleerd door het FANC (Federaal Agentschap voor Nucleaire Controle) over de oudste reactoren, maar die lijst is voorlopig nog niet beschikbaar en blijft geheim. Daarover moet snel duidelijkheid zijn richting publieke opinie en parlement', vindt het Kamerlid.

LICHT GAAT NIET UIT ZONDER KERNENERGIE

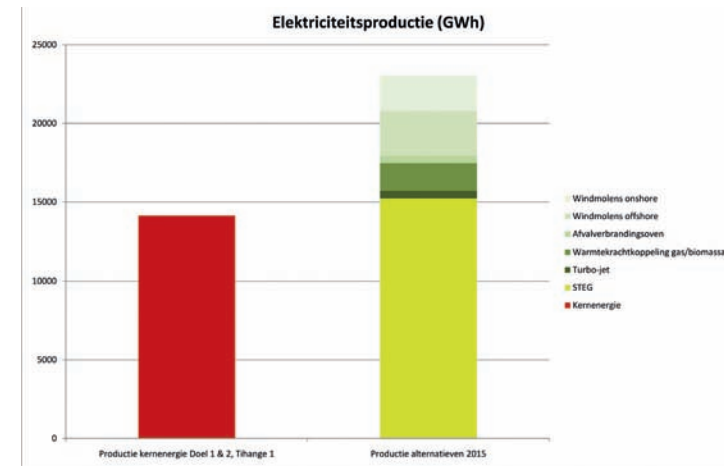
De vrees bestaat dat het licht uitgaat als we de kerncentrales sluiten. Niks is minder waar. Want wat blijkt uit een berekening van Groen! en Ecolo? 'Dat we de helft meer elektriciteit kunnen produceren met alternatieven dan met de drie oudste kerncentrales', zegt Kamerlid Kristof Calvo. 'Als we maar de moed hebben om vooruit te kijken en te investeren in alternatieven.'

De drie oudste kerncentrales in ons land – Doel 1, Doel 2 en Tihange 1 – zijn samen goed voor 14.129 GWh stroomproductie per jaar. De alternatieve investeringen, voornamelijk windmolenparken, gascentrales en biomassa-installaties, zouden een jaarlijks elektriciteitsproductie betekenen van meer dan 23.039 GWh. Dat is bijna 63 procent meer elektriciteitsproductie dan de 3 oudste kerncentrales.

Dat blijkt uit een analyse van Groen! en Ecolo, gebaseerd op jaarverslagen van CREG, publicaties van Elia, vergunningen en informatie van projectontwikkelaars. De inschatting van nieuwe capaciteit is bewust erg conservatief voor het geval er investeringen wegvallen. Zo worden aangekondigde projecten niet opgenomen. Ook de verwachte stijging van de vraag vormt geen probleem.'

'Ondanks de onzekerheid over de wet op de kernuitstap, zijn er dus voldoende alternatieven om de drie oudste kerncentrales te sluiten in 2015. De bijkomende gerealiseerde en geplande elektriciteitsproductie volstaat om deze te vervangen.' Voor 2015 is de vervanging voor de drie oudste kerncentrales dus verzekerd.

'Laten we dit niet te grabbel gooien door de onduidelijkheid over de kernuitstap te bestendigen. Vooruit kijken is nu de boodschap. De uitdaging is om onze energie-efficiëntie verder te verhogen en om voldoende bijkomende investeringen mogelijk te maken om ook een andere energievoorziening in 2025 te garanderen,' besluit Calvo.



'Er zijn wereldwijd ook maar weinig centrales van ouder van 40 jaar en er is weinig ervaring mee. De gemiddelde leeftijd van de 436 operationele kerncentrales in de wereld bedraagt zo'n 24 à 26 jaar. Belangrijk is ook dat er in de hele wereld amper negen van de 436 reactoren ouder zijn dan 40 jaar. De politieke beslissing van de regering-Leterme om de drie oudste Belgische reactoren ook na 2015 nog tien jaar langer in dienst te houden en hun levensduur tot 50 jaar te verlengen, impliceert dat we een risicovol experiment aangaan. Bovendien weten we dat het langer openhouden van de drie oudste reactoren voor minstens € 800 miljoen aan investeringen zou vergen.'

Er zijn ook steeds meer INES1-incidenten (nucleaire incidenten worden ingeschat volgens de INES-schaal, van niveau 1 tot 7. Ter vergelijking: Tsjernobyl was schaal 7, Fukushima ondertussen ook). In ons land zijn er gelukkig nog geen grote incidenten gebeurd. De laatste twee jaar zijn er evenwel veel incidenten van niveau 1. Zo hebben er zich in 2009 21 incidenten voorgedaan, bijna 2,5 keer zoveel als in 2008. Voor 2010 meldde het FANC 28 INES1-incidenten, waarvan 17 in Doel en Tihange. 'Mogelijk heeft dat te maken met de veroudering van onze centrales, maar daar kunnen alleen het FANC en de exploitanten duidelijkheid over verschaffen', verklaart Calvo.

Bottom line is dat nucleaire veiligheid te belangrijk is om, nota bene pas na een incident, slechts korte tijd de nodige aandacht te geven. 'Wij willen volledige transparantie over de opmerkingen van het FANC over Doel 1, Doel 2 en Tihange 1, duidelijkheid over de voorbereidingen van het FANC van de kernuitstap, toelichting over het stijgend

EUROPEES COMMISSARIS VOOR ENERGIE
OETTINGER IN DER SPIEGEL

When Chernobyl happened, we in the West were comforted by the fact that it was the result of outdated Soviet technology and human error. But I have nothing but respect for Japan's abilities when it comes to industry and technology. That's why Fukushima has been such a turning point for me. It has made me start to doubt. If the Japanese cannot master this technology, then nuclear energy conceals risks that I didn't see before.

aantal incidenten van INES-schaal 1 en een evaluatie van de aanbevelingen van 1991', laat Calvo weten. 'Er moeten ook snel hoorzittingen komen met het Federaal Agentschap voor Nucleaire Controle, NIRAS, onafhankelijke experts, exploitanten en de bevoegde ministers van de afgelopen jaren om tot bijkomende aanbevelingen te komen.'

Onvermijdelijk moet ook het debat over de kernuitstap beslecht worden. 'Het huidige moratorium op het debat over de levensduurverlenging is een vergissing. Er is een wet op de kernuitstap: niet de wet, maar

de onduidelijkheid erover is een probleem. Door de beslissing nog uit te stellen bestendigen we die onduidelijkheid en blijven we investeerders weggagen, net op een moment dat in andere landen het debat over groene alternatieven volop opblaait. Als we de wet op de geleidelijke kernuitstap respecteren zal dat de investeringen in hernieuwbare energie en energie-efficiëntie de nodige boost geven. Voorkomen is beter dan genezen,' besluit Calvo.

■ Het volledige dossier over Japan en kernenergie vind je op www.groen.be



Thomas
Vantuycom

uit Halle vreest dat we momenteel niet zonder kernenergie kunnen. Thomas ziet kernafval ook een beetje als een noodzakelijk kwaad. Toch merkt hij op dat we de veiligheid niet uit het oog mogen verliezen. 'Sommige van de bestaande kerncentrales in ons land zijn reeds veel te lang open. Denk maar aan Doel 1 en 2 en Tihange 1. Bovendien is er nergens ter wereld ervaring met kerncentrales van die leeftijd. Daarom denk ik dat we de oudste centrales uit veiligheidsoverwegingen dicht moeten.'

Serge
Tshimbala

uit Aalst begrijpt niet dat sommige mensen voor kernenergie zijn. 'We moeten denken aan de lange termijn en kernenergie past niet in dat plaatje.' Hij heeft ook weinig vertrouwen in de nucleaire sector en de veiligheid van kerncentrales. Denk maar aan Tsjernobyl: in die streek stijgen het aantal kankers en de kindersterfte nog altijd als gevolg van de kernramp. Serge gelooft trouwens dat het zonder kan. 'Hernieuwbare energie aangevuld met alternatieven is mogelijk. Kijk maar naar Oostenrijk, daar wordt geen kilowatt opgewekt met kernenergie en lukt het best.'

Greta
Coninckx

is niet uitgesproken voor of tegen kernenergie. Greta wil gewoon zeker zijn dat er genoeg energie beschikbaar blijft. Maar als de mogelijkheden er zijn, kiest ze zeker voor de alternatieven. 'Op zich ben ik niet voor kernenergie. Ik wil gewoon energiezekerheid. Maar dat mag absoluut niet ten koste gaan van alles. Veiligheid is zeker een belangrijke factor en op dat vlak scoort kernenergie niet zo goed. Bovendien kunnen bepaalde elementen uit de nucleaire sector ook voor negatieve doeleinden gebruikt worden.'



Vanessa
Cuevas

woont op amper vijftien kilometer van een kerncentrale. 'We moeten bewuster zijn over ons energiegebruik. Een belangrijk deel van de oplossing bestaat erin mensen beter te informeren. We gaan immers zuiniger moeten omspringen met energie.' Ze vraagt zich ook af of er genoeg alternatieven zijn en is niet te spreken over de gang van zaken in de sector van de hernieuwbare energie. 'Vandaag zijn private investeringen in hernieuwbare energie niet eerlijk genoeg. Ze zijn duur en daardoor kan een bepaalde groep mensen niet meedoen. Dit is onaanvaardbaar.'

agenda

7 mei 2011 | 10u-18u | Provinciehuis Leuven

Jong Groen! 'Stad 2030'

De toekomst ligt in de steden, maar een stad moet leefbaar zijn. Hoe creëren we een leefbare, duurzame stad die opgewassen is tegen de grote demografische en ecologische druk? Over die en vele andere vragen buigt de jongerenafdeling van Groen! zich op een congres. Jong Groen! ziet de stad niet als een probleem, maar als dé oplossing voor de ecologische uitdagingen die we vandaag ondervinden. Op het congres legt Jong Groen! enerzijds een visietekst voor over hoe steden de transitie moeten maken naar een ecologische, duurzame stad. Anderzijds wordt er ook over heel wat standpunten gestemd.

www.jonggroen.be

3 juni 2011 | 9u30-17u30

Bezoek cohousingproject en Zennewandeling

De Brusselse parlementsleden Annemie Maes en Elke Van den Brandt organiseren jaarlijks een daguitstap. Dit jaar bezoeken we het cohousing-project La Grande Cense (Clabecq) en wandelen we langs de Zenne (van Quenast naar Rebecq). Vertrek om 9u30 aan de busstelpaats aan de zijkant van het centraal station (Kardinaal Mercierstraat). Terugkomst voorzien rond 17u30. Deelnameprijs: 10 euro, 5 euro voor werklozen, studenten en gepensioneerden. Inbegrepen in de prijs: busrit, gidsen, lichte lunch en een proevertje om af te sluiten. Schrijf je tijdig in, de plaatsen op de bus zijn beperkt. Meer info en inschrijvingen: nathalie.deswaef@groen.be of 0473/ 78 81 92.

4 juni 2011 | 14u | EcoHuis Antwerpen

Infosessie: 'Aanleg van groendaken voor doe-het-zelvers'

Groendaken zijn daken waarvan de dakbedekking hoofdzakelijk bestaat uit levende planten. Ze brengen groen in de stad, hebben een positief effect op de waterbeheersing en het klimaat, en scheppen een aangename leefomgeving. Tijdens deze voorlichting leert u meer over de verschillende types, de voor- en nadelen, de opbouw en het onderhoud ervan. U leert ook hoe u zelf uw dak kunt omtoveren tot een echt groendak. Deze infosessie is gratis, inschrijven via ecohuis@stad.antwerpen.be of 03 217 08 11.



twitter
www.twitter.com/groen



@TinneVdS: Opkuis nucleair afval in de kempen kost nog 800 miljoen tot minstens 2020. Via extra heffing op elek factuur. Wie wil dat betalen?



@JongGroen: Tweet mee over congres #stad2030! Hoe ziet jouw ideale stad er binnen 20 jaar uit?



@BartStaes: Green mayor in Darmstadt in Germany! 61% of the votes for Jochen Partsch! Congratulations! <http://bit.ly/hVpbtj>



@jeffhollebecq: Vandaag geleverd: 102 edities ofte 1078000 ex van de Groenkrant. Binnenkort een ex in jouw brievenbus? #groenwerkt <http://twtipic.com/4hlmjd>



@groen: Na de kernramp: het Grote Vergeten kan weer beginnen <http://j.m/p/e9rvFU> #opinie door @BartStaes



@philippebossin: €16 per jaar is werkelijke impact zonne-energie op de nettarieven. Gemiddeld gezin betaalt jaarlijks €142 aan nucleaire winsten. #voltiv

ecomix

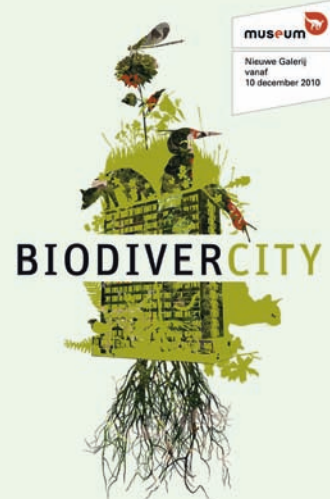
ONTDEK DE STAD ZOALS JE ZE NOG NOOIT ZAG

Nee, een stad bestaat niet alleen uit straatstenen, muren en beton. Er zijn veel meer dieren en planten te vinden dan je zou denken. Ontdek alles over de biodiversiteit in de stad dankzij **BiodiverCITY**, een gloednieuwe galerij in het Koninklijk Belgisch Museum voor Natuurwetenschappen in Brussel.

Had je gedacht dat er wel eens een hazelworm in een hoekje van je tuin kon schuilen? Heb je al eens langs een spoorwegberm een blauwvleugelsprinkhaan gevolgd? Of een dag uit het leven van een egel meegemaakt? De stad mag dan soms somber en grijs lijken, toch zit ze vol verrassingen. Aan de hand van specimens, foto's, films, en interactieve toepassingen kom je te weten wat stedelijke biodiversiteit precies inhoudt. Dankzij computersimulaties speel je bovendien een actieve rol en kan je zelf allerlei maatregelen nemen om de biodiversiteit in de stad te beschermen.

De permanente galerij 'BiodiverCity' is gratis en met het hele gezin kan er een stedelijk avontuur beleefd worden. Een stadsavontuur voor jong en oud.

www.natuurwetenschappen.be



BOEK



TEDERE DWARSLIGGER. DE NEGEN LEVENS VAN JEF ULBURGHS

Tedere dwarsligger houdt het midden tussen een biografische schets en de memoires van een veelzijdig fenomeen. In 25 dieptegesprekken ontbloeit Bart Demyttenaere de ziel van Jef Ulburghs.

Ulburghs was een man van grote tegenstellingen. Zijn leven lang heeft hij gevochten voor de rechten van de zwakkeren in onze samenleving. Hij was de pionier van het buurtopbouwwerk in Vlaanderen, een onverzettelijke activist en de grote bezieler van Wereldscholen. Als 'rode' priester-politicus kwam hij in aanraking met zijn kerkelijke overheid.

Hij veroverde een zitje in de Genkse gemeenteraad, werd Europarlementslid, vervolgens senator en lid van de Vlaamse Raad. Ondanks de hoge posities die hij bekleedde, is Ulburghs zijn basis altijd trouw gebleven. Aan Bart Demyttenaere vertrouwde Jef Ulburghs – vlak voor zijn overlijden – zijn diepgewortelde angst voor de dood toe. Bart Demyttenaere ("1963) schreef eerder een aantal spraakmakende boeken over zelfmoord, het gevangeniswezen, armoede in België en de vluchtelingenproblematiek.

Gyproc ontwikkelt eerste oneindig recycleerbare gipsplaat

In samenwerking met het **Cradle to Cradle Platform** en **Michael Braungart** heeft Gyproc het Cradle to Cradle zilver certificaat behaald voor haar standaard 12,5 mm gipsplaat. Gyproc is het eerste bedrijf in de bouwsector dat het 'Cradle to Cradle-label' (C2C) toegekend krijgt. Het. De producent van bouwmaterialen uit Kallo krijgt dat milieulabel omdat het bedrijf er in geslaagd is een oneindig recycleerbaar product te maken. Het label werd overhandigd in aanwezigheid van de Duitse professor Michael Braungart, de co-bedenker van C2C. In oktober 2009 ging het bedrijf de uitdaging aan om gipsproducten oneindig recycleerbaar te maken. Daarbij wordt gipsafval opnieuw een grondstof. Een Gyprocplaat die terugkomt, wordt gescheiden in gips en karton. Het gips wordt vermalen en kan eindeloos herbruikt worden in nieuwe gipsplaten. Het karton komt na verwijdering van eventuele verontreinigingen, zoals bijvoorbeeld verf, terecht in een biologische cyclus waarbij het gecomposteerd wordt. Het resultaat is zero waste.

Onderwijscongres: meest opvallende resultaten

De herstructurering van het onderwijssysteem is één van de meest opvallende van de ruim veertig voorstellen die driehonderd leden van Groen! eind maart hebben goedgekeurd op een nationaal onderwijscongres in Gent. ‘Daarin maakt het systeem van zes jaar lager en zes jaar secundair onderwijs plaats voor vier jaar lager onderwijs, vervolgens vier jaar middenschool voor tien- tot veertienjarigen en vier jaar secundair onderwijs. Deze herorganisatie moet de overgang van lager naar secundair minder bruusk maken en een antwoord bieden op de problematische studieoriëntering van onze jongeren. Beter later kiezen, later beter kiezen’, vat Vlaams parlements lid Elisabeth Meuleman samen. ‘Daarnaast dringen we aan op kleinere kleuterklasjes een apart vak burgerschap, filosofie en levensbeschouwing.’

Kleine klassen

Het kleuteronderwijs wordt meer en meer beschouwd als een belangrijk onderwijsniveau. Als het daar misloopt is het vaak moeilijk om de achterstand nog in te halen. Wetenschappelijk en politiek groeit de consensus dat schoolachterstand, schoolmoeheid later en schooluitval in het middelbaar onderwijs rechtstreeks verband houden met de participatie aan kleuteronderwijs. Kleine klassen in het basisonderwijs (en zeker ook in het kleuteronderwijs) zijn van beslissend belang voor de kwaliteit van onderwijs, voor de slaagkansen van kinderen op latere leeftijd en voor de slaagkansen van kinderen uit een achtergestelde milieu.

De situatie in de Vlaamse peuter- en kleuterklasjes is onhoudbaar. Meer dan zestig procent van de peuterklasjes hebben vijftientig of meer leerlingen. Soms gaat het zelfs om klasjes van vijftientig tot veertig peuters. Algemeen wordt aanvaard dat een klasje best niet meer dan twintig peuters of kleuters telt. De Vlaamse regering overtreedt deze norm wat bewijst dat er dringend structurele maatregelen getroffen moeten worden.

Groen! zal een decreet indienen waardoor de les-tijden en werkmiddelen voor het kleuteronderwijs op hetzelfde niveau gebracht worden als in het lager onderwijs. Een regering die moet werken met financiële beperkingen, moet slim investeren. Investeren in onze kleuters betaalt zich op lange termijn dubbel en dik terug. Groen! vraagt dat de minister kiest voor kleuteronderwijs en zijn collega-ministers overtuigt om de gelijkschakeling van de financiering in uitvoering te brengen vanaf 1 september 2011.

Middenschool

De hervorming van het secundair onderwijs moet een antwoord bieden op twee fundamentele en hardnekkige problemen: ten eerste dat ASO zou weggelegd zijn voor de ‘knappe koppen’ en het TSO en het BSO voor de ‘zwakkere leerlingen’ en, ten tweede, de problematische studieoriëntering die leidt tot een grote vroegtijdige schooluitval. De hervorming van het secundair onderwijs moet daarom vooral gericht zijn op het uitstellen van de studiekeuze: beter later kiezen, later beter kiezen.

We pleiten voor de oprichting van autonome middenscholen: vier jaar lager onderwijs, vier jaar middenschool en vier jaar secundair in plaats van zes jaar lager onderwijs en zes jaar secundair onderwijs. In de 4-4-4-structuur wordt ingezet op een brede oriëntering. In het curriculum van de middenschool is er ruimte voor cognitieve, sociale, motorische, technische, technologische en creatieve vaardigheden over de vaak kunstmatige grenzen van de vakken heen. Leerlingen proeven van verschillende studiegebieden en ontwikkelen hun keuzevaardigheden.

In de middenschool is ook differentiatie nodig, zolang deze niet determinerend is en de studiekeuze niet vervroegt. Dus geen keurslijf waarbij iedereen hetzelfde programma krijgt, maar op het einde van de middenschool kan de leerling nog alle kanten uit. De keuze voor differentiatie moet bij de jongeren liggen en niet bij scholen. Autonomie van scholen mag geen vrijgeleide zijn om groepen jongeren uit te sluiten door differentiatie die voor hen noodzakelijk is niet aan te bieden.

De voordelen van een autonome en brede middenschool zijn legio: jongeren blijven in hun puberteitsjaren meer gegroepeerd en autonome middenscholen kunnen op hun beurt meer aansluiting vinden bij de lagere scholen. Zo niet, zullen veel kansen op een betere studieoriëntering worden gemist.

Levensbeschouwing

Groen! is voor de invoering van een apart vak ‘burgerschap, filosofie en levensbeschouwing’ zowel in het vrij als in het officieel onderwijs, met een equivalent van twee uur per week vanaf het basisonderwijs tot het einde van het secundair onderwijs. Met dit vak willen we meer ruimte maken voor vraagstukken die te maken hebben met burgerschap, met morele verantwoordelijkheid, met de plaats van levensbeschouwingen in onze samenleving en met onze basiswaarden van vrijheid, gelijkwaardigheid, tolerantie en democratie. Het is een vak waar kinderen en jongeren elkaar leren kennen, waar ze met elkaar spreken, zonder dat dit gebeurt vanuit één enkel levensbeschouwelijk kader. Kinderen leren van jongs af aan wat geloven is – of niet geloven – en hoe ze met verschillen kunnen omgaan.

Door de introductie van dit vak spelen we in op twee blinde vlekken in het bestaande curriculum. We geven een meer prominente plaats aan de vakoverschrijdende eindtermen en ontwikkelingsdoelen. Deze waardevolle en maatschappelijk relevante vakinhouden komen in het gewone curriculum onvoldoende terug. We geven ook meer ruimte aan filosofieonderwijs, een noodzakelijke component in een curriculum om leerlingen voor te bereiden op hun rol als zelfstandige en kritische burger.

We kennen een pluralistische traditie, die we vanuit Groen! koesteren. Kinderen en jongeren moeten erkenning krijgen voor hun levensbeschouwing, zonder dat ze daarvoor in de verdediging moeten gaan. Ze zijn zoekend naar hun identiteit, en deze zoektocht verloopt voor een aantal jongeren gedeeltelijk langs levensbeschouwelijke paden. Vandaar dat de levensbeschouwelijke vakken een rol kunnen spelen in de ontwikkelingskansen van kinderen en jongeren. Dit betekent echter niet dat alle leerlingen een levensbeschouwelijk vak moeten volgen. Levensbeschouwelijke vakken zullen enkel facultatief worden aangeboden. We keren dus de bestaande regeling om: nu krijgt men vrijstelling op aanvraag, in het nieuwe systeem kan men lessen volgen op aanvraag.

Vlaams parlements lid Elisabeth Meuleman trekt conclusies uit geslaagd congres



© Sien Verstraeten

‘We hebben ons huiswerk gemaakt en onderwijs terug hoger op de politieke agenda geplaatst’, besluit Vlaams parlements lid Elisabeth Meuleman uit het congres dat ze met Groen! organiseerde. Maar het échte werk moet nog beginnen, in het Vlaams parlement. ‘Daarom daag ik ook minister Smet uit om samen met ons werk te maken van ons decreet voor kleine kleuterklassen.’

Wat was de eigenlijke inzet van het congres?

‘Hoe kunnen we vandaag én morgen kwaliteitsvol onderwijs geven aan alle kinderen in Vlaanderen en Brussel? Dat was dé inzet. We wilden onze ideeën aanscherpen, maar we wilden vooral ook onderwijs veel hoger op de politieke agenda krijgen. Dat is echt nodig, want de democratisering van het onderwijs in Vlaanderen en Brussel is vandaag een mislukking: we slagen er vandaag niet in om kinderen via onderwijs uit de vicieuze cirkel van kansarmoede te halen.’

En wat zijn de resultaten? Waarover is precies gestemd?

‘Een autonome middenschool, investeringen in kleuter- en basisonderwijs zodat we niet meer tussen de rodelantaarn-dragers van Europa staan, een urgentieplan voor onderwijs in onze steden, de concurrentie tussen de netten wegwerken, een vak burgerschap en het lerarenberoep wordt aantrekkelijker gemaakt. Dat is maar een greep uit de meer dan 40 voorstellen die gestemd werden.’

Op wat moeten die voorstellen allemaal een antwoord bieden?

‘De hervorming van het secundair moet een antwoord bieden op twee problemen: dat ASO zou weggelegd zijn voor ‘knappe koppen’ en het TSO en het BSO voor ‘zwakkere leerlingen’ en de problematische studieoriëntering van onze jongeren. De hervorming van het secundair moet daarom ook in eerste instantie gericht zijn op uitstel van studiekeuze: beter later kiezen, later beter kiezen.’

‘We willen ook een urgentieplan voor steden, want die staan onder druk. De bevolkingstoename bereikt haar piek in 2017 en 2030, en is er vooral in de meest kwetsbare gezinnen. In de Antwerpse binnenstad zijn nu al 70 procent van de kinderen GOK leerlingen – van wie de ouders een andere taal spreken, leven van een vervangingsinkomen, of van wie de moeder geen diploma heeft.’

Ben je tevreden nu het congres achter de rug is?

‘Wij hebben vandaag ons huiswerk gemaakt, we kunnen er mee aan de slag in het parlement. En ik grijp dit moment nog even aan om ook minister Smet uit te dagen. Groen! diende in het parlement een decreet in voor kleinere kleuterklassen. Minister Smet heeft de kostprijs hiervan berekend en het kost 105 miljoen euro. Dat zijn 105 miljoen euro die zichzelf dubbel en dik terugverdienen. Maak er samen met Groen! dringend werk van.’



N.a.v. het onderwijscongres bracht Groen! een brochure uit, met daarin de voornaamste speerpunten, onze visie op onderwijs en oplossingen. Mensen uit de praktijk vertellen er ook over de soms moeilijke omstandigheden in de kleuterschool. Uit hun verhalen kwam telkens één prioriteit naar voor: investeer meer – veel meer – in jonge kinderen. En steek meer geld in kleine kleuterklassen. Vandaar ook de voorpagina van de brochure.

Wil u de gratis brochure bestellen? Dat kan simpel door een mail te sturen naar ben.bleys@groen.be.

SUCCES VAN ZONNEPANELEN LEIDT ONTERECHT TOT HOGERE FACTUREN

Sinds 1 april betaalt een gemiddeld gezin jaarlijks 72 euro meer voor elektriciteit. Dat is grotendeels te wijten aan het toenemende succes van zonnepanelen, zegt netbeheerder Eandis die steeds meer groenestroomcertificaten moet opkopen en de kostprijs doorrekent aan de klant. Onterecht, vindt Vlaams parlements lid Hermes Sanctorum. ‘Een andere oplossing is mogelijk: in Wallonië kost groene stroom veel minder.’

Sinds 1 april is het tarief voor een gemiddeld gezin per maand met 6 euro gestegen. Omgerekend betekent dit dat voor een modaal gezin de jaarlijkse stroomfactuur van 645 euro met 72 euro wordt opgetrokken, of een stijging met 11 procent. De stijging van de tarieven is een gevolg van het groter dan verwachte succes van zonnepanelen. De netbeheerders moeten de bijbehorende groenestroomcertificaten opkopen en Eandis rekent die kostprijs door aan de klant.

Vlaams parlements lid Hermes Sanctorum beschuldigt Eandis ervan de meerkosten te overdrijven. ‘Als je de meerkost van alle zonnepanelen voor Eandis vergelijkt met het totaal elektriciteitsverbruik in Vlaanderen, dan kom je aan een kost van 4 euro per megawattuur (MWh). Een gemiddeld gezin verbruikt 4 MWh per jaar, dus kosten zonnepanelen ieder gezin slechts 16 euro per jaar.’

De netbeheerder heeft het succes van zonnepanelen dus onderschat en voert nu een inhaalbeweging door. Maar er is meer: de meerkost van zonne-energie wordt voornamelijk afgewenteld op particulieren en kleine KMO's. Nochtans wordt de helft van de elektriciteit uit zon geproduceerd door grotere bedrijven. Zonder de concurrentie van onze bedrijven aan te tasten, moet het mogelijk zijn om de bedrijven een eerlijk aandeel te laten dragen bij het doorrekenen van de kosten.

Sanctorum stelt ook voor om een deel van de winsten van Eandis uit te gebruiken om groene stroom te financieren. Eandis keert jaarlijks ongeveer 240 miljoen euro uit aan haar aandeelhouders. Dat is heel wat meer dan de



© Sien Verstraeten

meerkost van zonnepanelen. Bovendien is Electrabel nog steeds voor een derde aandeelhouder in Eandis. Dat geld kan beter geïnvesteerd worden in groene stroom.

Meer en meer groeit ook de idee om de nucleaire winsten te investeren in hernieuwbare energie. ‘Terecht’, vindt Sanctorum. ‘Jarenlang betaalden we veel te veel voor stroom opgewekt in kerncentrales. En nu deze centrales zijn afgeschreven, gaan al die winsten naar Frankrijk. De energiewaakhond Creg berekende dat een gemiddeld gezin jaarlijks 142 euro betaalt aan die nucleaire winst. Heel wat meer dan voor zonnepanelen dus.’

‘Als we een eerlijkere stroomprijs willen krijgen, moeten we de oneerlijke winsten van Electrabel afromen, bijvoorbeeld via een federale heffing op uranium. Dat kan een deel van de oplossing zijn.’ Ten gronde vindt Groen! vooral dat het systeem van groenestroomcertificaten moet herbekeken worden. Er is een systeem mogelijk dat geen effect heeft op de nettatarieven: doe zoals de Walen en Brusselaars, want daar is het systeem slimmer.’

‘In Wallonië en Brussel wordt een aantal groenestroomcertificaten uitgereikt op basis van vermeden CO2-uitstoot. Zonne-energie kan hierop bij uitstek aanspraak maken. Dat systeem is veel goedkoper en kost niets aan de netbeheerder’, aldus Sanctorum. ‘Bovendien wordt dubieuze ‘groene’ stroom, zoals uit huisvuilverbranding, niet ondersteund in Wallonië. In Vlaanderen wel, en daar betalen we dus voor.’

Waarom het Waalse en Brusselse systeem beter is dan het Vlaamse?

In Vlaanderen krijgt iedere producent één certificaat per geproduceerde megawattuur groene elektriciteit van energieregulator Vreg. Ook de burger met zonnepanelen. Die certificaten kan de producent verkopen op de markt aan energieleveranciers die wettelijk verplicht zijn om een hoeveelheid certificaten in te leveren bij diezelfde Vreg. Als je er niet in slaagt je certificaat verkocht te krijgen, dan kan je het verkopen aan de distributienetbeheerder, zoals Eandis, die wettelijk verplicht is je hiervoor een minimumprijs te betalen.

Die minimumprijs varieert per technologie: voor zon krijg je 330 euro, voor wind 90 euro per certificaat. En daar wringt het schoentje. De marktprijs voor een certificaat is ongeveer 100 euro, een stuk lager dan de minimumprijs voor zonne-energie. Dat betekent dat iedereen die zonnepanelen heeft, bij de distributienetbeheerder aanklopt. Nettoverlies voor de netbeheerder per certificaat: 230 euro. Dat verlies wordt doorgerekend in de nettatarieven en leidt dus tot een hogere elektriciteitsfactuur.

In Wallonië en Brussel zijn de overheden slimmer geweest. Zij reiken een certificaat uit per vermeden CO2-uitstoot. Hoe beter voor het milieu, hoe meer ondersteuning. Aangezien zonne-energie heel wat CO2-uitstoot vermijdt, krijgt de Waal niet 1 maar 7 certificaten voor een kleine zonne-installatie. En de marktprijs van een certificaat ligt er een stuk lager dan in Vlaanderen, ongeveer 80 euro.

Het resultaat is dat de netbeheerder geen certificaten moeten opkopen en er geen meerkosten door zonne-energie doorgerekend worden in de nettatarieven. Bovendien rekent de stroomleverancier minder aan voor groene stroom door de goedkopere certificaten, waardoor de elektriciteitsfactuur nog daalt. Komt daar nog eens bij dat de Waal met zonnepanelen op zijn dak meer geld krijgt dan een Vlaming (7 maal 80 euro, dus 560 euro in plaats van 330 euro). Winst op alle fronten dus.

Directeur van de studiedienst van ABVV **Jef Maes**

‘Breek de koterijen af, maar raak niet aan de fundamenteën.’

Interview: **Ben Bleys** – Foto: **EPO**

‘Welke samenleving wil je: een warme beschaafde of een kille? Dat is vandaag dé hamvraag. Niet hoe je een kiesarrondissement moet splitsen’, verklaart Jef Maes, voorman van de ABVV-studiedienst. Maes schreef een boek over de dreigende ondergang van de sociale zekerheid. ‘Dit is een *wake up call*. Want als er een regering komt, zal ze fundamentele keuzes moeten maken. Tot op het bot.’



Jef Maes is niet de minste. Directeur van het sociaal departement van de studiedienst van het ABVV, sherpa van dienst bij het interprofessioneel akkoord 2011-2012 (IPA), historicus, al 15 jaar zetelend in het beheerscomité van de sociale zekerheid en in de Nationale Arbeidsraad, ... Als iemand als Maes een boek schrijft met als titel: ‘Uw Sociale Zekerheid in Gevaar’, dan moet het dus wel menens zijn. Toegankelijk geschreven, uit eigen naam én met een niet mis te verstane boodschap. ‘Onze sociale zekerheid staat op een keerpunt.’

In het voorwoord wordt al meteen duidelijk hoe immens belangrijk de sociale zekerheid wel is. Maes omschrijft ze als de ‘kathedraal van de werkmens’, de grootste en belangrijkste verwezenlijking van de arbeidersbeweging. Ze mag dan officieel 65 jaar oud zijn, eigenlijk is er meer dan 100 jaar aan gebouwd. Steen voor steen, sinds het prille begin van de arbeidersbeweging in de negentiende eeuw. Vandaag betaalt diezelfde sociale zekerheid pakweg 2,4 miljoen Belgen een uitkering, geeft ze alle gezinnen met kinderen een kinderbijslag en betaalt ze de dokterskosten van alle Belgen terug.

‘Deel van het probleem is dat de sociale zekerheid een certitude is geworden, een zekerheid waar niet aan te tornen valt. De vorige generaties hebben er nog voor gevochten, soms letterlijk, maar de huidige generatie niet. Dat neem ik de jongeren niet kwalijk, hoor. Ze leren dat niet op school, het zit niet in de leerprogramma’s, het staat niet in de

‘Zonder dat wettelijke systeem – dat trouwens uniek is in de wereld – zou 44 procent van de Belgen arm zijn. Nu is dat 15 procent’, waarschuwt Maes. ‘Maar we staan voor moeilijke tijden: de federale overheid heeft een tekort van meer dan 20 miljard euro, de sociale zekerheid zal in de komende jaren een jaarlijks deficit hebben van zo’n 5 miljard euro, en de

‘De eerste slachtoffers zijn werklozen. Een moeilijk te bereiken groep die niet goed ligt in de publieke opinie, en moeilijk te mobiliseren is. De makkelijkste slachtoffers eerst. Aan andere groepen zoals gepensioneerden en zieken durft men moeilijker raken: gepensioneerd zijn met veel en electoraal belangrijk, en zieken: dat doet men niet in een deftige samenleving, niet? Toch zijn dat de keuzes die nu voorliggen: kiest de federale overheid ervoor om zwaar te besparen, kiepert ze de twintig procent armsten weg en mikt ze electoraal op de resterende tachtig procent, zoals in de VS?’

‘De Verenigde Staten zijn rijk, maar als je iets overkomt, ben je de pineut. In veel straten van de grote steden kan je ‘s avonds niet meer veilig rondlopen. Nochtans besteden Amerikanen evenveel aan sociale verzekeringen als wij, maar dan via privébedrijven die 20 procent winst afromen. Rijke Amerikanen zijn zelfs beter verzekerd dan Belgen. Maar globaal is de armoede, en daardoor ook de criminaliteit, er groter. Geen wonder dat de Amerikaanse overheid pakken meer uitgeeft aan gevangenen dan wij.’

vergrijzing staat voor de deur. De budgettaire uitdaging is dus enorm, en als we niet opletten glijden we af naar het niveau van de jaren ‘80, toen een rechtse regering de hakbijl handteerde in de sociale zekerheid.’

Zonder de sociale zekerheid zou 44 procent van de Belgen arm zijn. Nu is dat 15 procent.

eindtermen. Terwijl de sociale zekerheid toch essentieel is voor de mate van beschaving van een samenleving. Een vanzelfsprekendheid is ze dus lang niet. Want je zal maar pech hebben, (langdurig) ziek vallen of werkloos worden. Dan ben je blij dat ze er is.’

Gelukkig loopt het hier zo’n vaart (nog) niet. Maar toch dreigt de kathedraal onderuit te zakken. ‘Zo zijn er in de loop der jaren “koterijen” bijgebouwd die er niet thuishoren: bijdrageverminderingen, dienstcheques, loopbaanonderbreking ... Allemaal zaken waarvan de kosten op de sociale zekerheid werden afgewenteld. We subsidiëren zelfs het topvoetbal via de sociale zekerheid, en hebben er ook een deel van de politievervorming mee betaald. Breek die koterijen af. Maar raak niet aan de fundamenteën: we betalen allemaal mee om ons te beschermen tegen risico’s die elk van ons kan overkomen.’

Besparingen zullen we niet kunnen vermijden, maar zoek vooral ook nieuwe inkomsten, zegt Maes nog. ‘Neem bijvoorbeeld de notionele interestafrek. In de praktijk betalen de grootste bedrijven hier nul euro belastingen. En dat terwijl je als gewone werkende tussen 25 en 50 procent belastingen betaalt. Of wat moet je denken van fiscale vluchtelingen uit Nederland die zich bij ons domiciliëren in de grensstreken? Zelf een Johnny Halliday wou van Frankrijk naar België verhuizen omdat hij hier geen enkele vermogensbelasting moet betalen. Dat zegt toch genoeg?’

Een ander gevaar komt uit rechtse hoek. Van N-VA om precies te zijn. ‘Als het over het communautaire gaat, speelt De Wever een thuismatch. Hij is veel makkelijker te counteren op zijn sociaaleconomisch programma. Zo wil De Wever de sociale zekerheid splitsen om het bruggpensioen en de wachtuitkering voor jongeren te kunnen afschaffen en de werkloosheidsuitkeringen in de tijd te beperken. Hij wil de sociale zekerheid tot in haar fundamenteën veranderen en komen tot een soort volksverzekering, vergelijkbaar met de Verenigde Staten en Groot-Brittannië.’

Met zijn boek wil Maes zijn steentje bijdragen om iedereen wakker te schudden. Want een draagvlak voor sociale zekerheid is er. Zo toonde een FOD-studie aan dat 85 procent

Uw sociale zekerheid in gevaar
Jef Maes

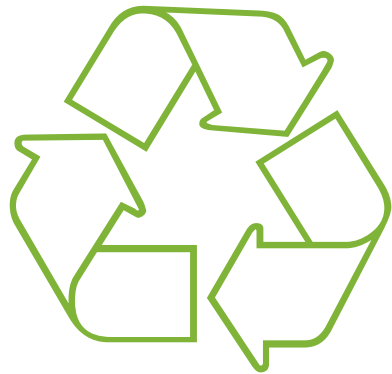
-40%

VOORDEELPRIJS

Sympathisanten krijgen een fikse korting van maar liefst 40 procent. Je betaalt dus 9 in plaats van 15 euro. Mail snel naar ben.bleys@groen.be, vermeld je contactgegevens, en wij doen de rest.

van de Belgen pro sociale zekerheid is. ‘Een boek is één ding, maar we hebben iedereen nodig om het tijt te keren: vakbonden, ziekenfondsen, politieke partijen, artiesten en bij wijze van spreken ook de programmamakers van Basta om uit te leggen wat er op het spel staat. Want we staan op een kruispunt. De omvang van de budgettaire uitdaging is enorm, en rechts is veel agressiever en dominant geworden.’

Specifiek voor sp.a én Groen! heeft Maes nog een boodschap. ‘Ieder moet de rol spelen waar hij of zij het beste in is’, lacht Maes. ‘Maar links moet terug groter worden in Vlaanderen, zich sterker profileren op sociale zekerheid en beter uitleggen waar het op aankomt. En de hamvraag is: welk sociaal model wil je? Willen we een rijk maar sociaal Vlaanderen en een links maar arm Wallonië? Niet het communautaire is dus het belangrijkste. Er moet meer dan 20 miljard bespaard worden. De grootste besparing sinds de tweede wereldoorlog. Waar komt dat vandaan? En wie betaalt die rekening? Dat zijn enorme keuzes die moeten gemaakt worden.’



Verpakking Pesto is 100% composteerbaar

Het is niet alleen mooi, veilig, van een uitstekende kwaliteit, maar ook vooral volledig composteerbaar. Je kan de verpakking van deze Pesto dus met een gerust geweten kwijt. Je merkt het, ook aan verpakkingen wordt de nodige aandacht geschonken bij Groen!. Alles wat je wou weten over bioplastics, maar nooit durfde te vragen.

Een partij die het groene gedachtegoed verkondigt en dan zelf haar publicaties verpakt in plastic. Stel je het eens voor. Toch krijgen we vaak vragen in die zin in onze mailbox. Maar we kunnen formeel zijn: de verpakking waarin Pesto zit als er iets meegestuurd wordt, is van 100 % composteerbaar materiaal gemaakt, namelijk zetmeel.

Als je de verpakking bekijkt, zie je ook dat er een logo opstaat dat aangeeft dat het composteerbaar is. De partij doet daarvoor beroep op Moonen Packaging, een totaalleverancier van meer dan 10.000 artikelen op het gebied van food- en non-food verpakkingen, verpakkingsmaterialen, hygiëneproducten en disposables.

Onder de naam Moonen Natural brengt Moonen Packaging een volledig assortiment op de markt van unieke, volledig composteerbare verpakkingen (bio-verpakkingen), composteerbare disposables (bio-plastics) en composteerbare folies (bio-folies). Al deze verpakkingen worden volgens het cradle-to-cradle-principe (gesloten kringloop) ontwikkeld.

Sinds 2000 test en ontwikkelt Moonen toepassingen, gemaakt van natuurvriendelijke materialen, die gebaseerd zijn op hernieuwbare grondstoffen. De grondstoffen worden jaarlijks geoogst uit de natuur en keren na gebruik weer naar de natuur terug. Daardoor kan het gebruik van fossiele brandstoffen zoals aardolie, kolen en aardgas fors worden teruggebracht.

De Moonen Natural verpakkingen zijn mooi, veilig, van een uitstekende kwaliteit en voldoen aan al de benodigde certificeringen (EN-13432, kiemplantlogo en OK-compost). Daarnaast vormen zij een perfect milieuvriendelijk alternatief voor de huidige plastic verpakkingen, plastic disposables en wegwerpartikelen.

het groene boek

ZONDAG 29 MEI 2011 | 11u-23u

WERELDCULTURENCENTRUM ZUIDERPERSHUIS ANTWERPEN

10€ / 6€ (STUDENTEN EN WERKZOEKENDEN)

WWW.HETGROENEBOEK.BE

Eind 2010 rijpte bij **Oikos**, uitgeverij **EPO** en het **Zuiderpershuis** het idee voor ‘Het Groene Boek.’ Drijvend op de succesvolle lancering van het Oikos boek ‘Welvaart zonder Groei’, werd een nieuw boekeninitiatief uitgewerkt, dat zich presenteert als een platform voor verhalen en scenario’s voor de toekomst. En tegelijkertijd als een ontmoetingsplek voor iedereen die hiermee begaan is. Meteen een van de waardige opvolgers voor ‘het Andere Boek’, dat vorig jaar de laatste pagina definitief omsloeg.

‘Het Groene Boek’ biedt op één dag een staalkaart van de zoektocht naar een sociaalecologische samenleving. Wat zijn de inspirerende boeken? Welke straffe documentaire verruimt onze inzichten? Welke thema’s hebben nood aan meer dialoog? Welke concrete praktijken, groot of klein, leren ons wat nu reeds mogelijk is? Programmator **Dirk Holemans** doet zijn best om er veel meer van te maken dan zomaar een boekenbeurs.

Het initiatief kreeg het gezelschap van **Argus**, **Demos**, **Crosstalks** en het **Kaaltheater** als mooie partners en zo bleef en blijft het evenement gestaag groeien. Voor de recentste stand van zaken, verwijzen we dan ook graag naar de website www.hetgroeneboek.be.

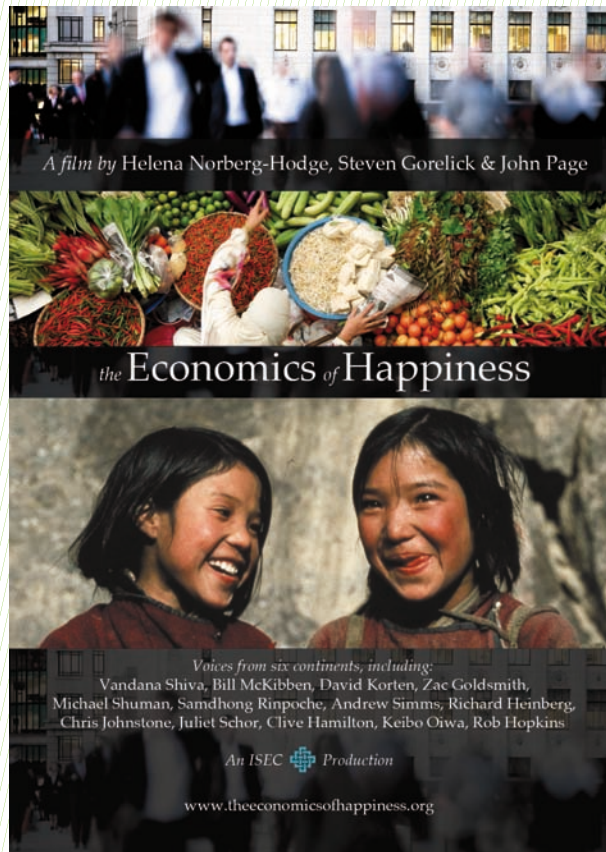
Horen



DICK PELS

Drie eminente schrijvende sprekers zegden alvast hun medewerking toe: de Nederlandse socioloog **Dick Pels**, dé autoriteit inzake populisme, leidt een debat in over het creëren van een draagvlak voor ecologische omschakeling. Hoe doe je dat in een samenleving waar de luidste roepers denken dat ze het bij rechte eind hebben.

John Urry, professor aan de Universiteit van Lancaster (VK), was in november al een sleutelspreker op het mobiliteitscongres van Oikos. Op



‘het Groene Boek’ komt hij zijn nieuwe boek over klimaatverandering en samenleving toelichten. In dit boek focust hij niet zozeer op de economische transitie naar duurzaamheid, maar zet hij volop in op een sociale ommekeer. Onze samenleving is zozeer ingebed in een koolstoffenwereld, dat we noodgedwongen ons hele maatschappelijke denken zullen moeten ‘verplanten.’

Michael Wadleigh, de man achter de roemruchte Woodstock-documentaire, brengt in Antwerpen een multimedievoorstelling over de draagkracht van onze planeet. ‘The Homo Sapiens Project’, in samenwerking met de UNESCO, komt als primeur voor ons land naar ‘Het Groene Boek.’

Zien

Nog een primeur is de documentaire ‘**The Economics of Happiness**’ van Helena Norberg-Hodge, Steven Gorelick en John Page. Vanuit de zes continenten laten ze stemmen als **Vandana Shiva**, **Bill McKibben** en **David Korten** aan het woord over hoe het met onze aarde verder moet. Het beeld is ogenschijnlijk somber: peak oil, klimaatverandering. Maar de oplossing ligt voor de hand: we moeten de economie terug naar onze achtertuin halen. Een bevreemdende gedachte dat uitgerekend op onszelf terugplooiën het summum van globaal denken wordt.

Als toemaatje vrijwaren we door deze houding niet enkel de toekomst van onze planeet, maar krikken we ook ons zelfbewustzijn op. ‘*The Economy of Happiness*’ herstelt ons positief mensbeeld en overtuigt ons ervan dat een betere wereld wel degelijk binnen handbereik ligt.

En aperitieven



SASKIA DE COSTER



GEERTRUI DAEM

Omdat transitie geen zaak van wetenschappers en sociologen alleen is, voert het culturele veld maar beter mee het woord. Daarom opent ‘het Groene Boek’ met een literair aperitief. We worden (zachtjes?) wakker geschud door **Saskia De Coster**, waarna **Geertrui Daem** ons geheel exclusief enkele passages uit haar nieuwe nog te verschijnen roman brengt.

We mogen nog niet veel verklappen, maar het wordt een terugblik op het ontstaan van de consumptie- en spektakelmaatschappij die tegelijk geestig en leerzaam zal zijn. Een verhaal over het gewone leven in de fifties, over vorst en vaderland, over Kerk en Geneeskunde, over kernenergie en koude oorlog.



Vlaams parlementslid **Dirk Peeters:**

‘Eén miljoen verlichtingspalen hebben we al, nu ook één miljoen bomen!’

Elke dag gaat er in Vlaanderen een bos ter grootte van anderhalf voetbalveld (letterlijk) voor de bijl. Ondanks vele goeie voornemens slaagt Vlaanderen er niet in werk te maken van een effectief bosbeleid. In het ‘Internationale Jaar van de Bossen’ wil Vlaams parlementslid Dirk Peeters de problematiek extra onder de aandacht brengen. ‘De plannen voor een bosbeleid zijn er en voor een gedeelte zijn er zelfs middelen,’ zegt Peeters, ‘alleen de politieke wil ontbreekt om er een prioriteit van te maken. Zeker nu Vlaanderen in de herziening van het structuurplan nog meer kiest voor verstening en verharding door te voorzien in bijkomende industriegronden en tien nieuwe *missing links*. Dat moet dringend veranderen.’

Tekst: **Bart Cabanier** – Foto: **Wouter Van Vooren**

Bossen zijn goed voor mens en planeet

We kunnen niet zonder bossen. Bossen houden water en grond vast en voorkomen zo erosie en woestijnvorming. Daarnaast nemen ze CO₂ op en geven ze zuurstof af. Op die manier spelen bossen een belangrijke rol in de strijd tegen de klimaatopwarming.

Omgekeerd heeft het verdwijnen van bossen een nefaste invloed op het klimaat. Wetenschappers schatten dat ontbossing in even grote mate bijdraagt aan het broeikaseffect als de elektriciteit- en verwarmingssector samen.

Het Vitamine G-onderzoek van het Nederlandse Instituut voor Onderzoek van de Gezondheidszorg (NIVEL) bevestigde wat je al zou kunnen vermoeden, namelijk dat bossen een positieve invloed hebben op de volksgezondheid. Nederlanders die tussen het groen wonen, voelen zich niet alleen gezonder, ze zijn het ook. Dirk Peeters: ‘In buurten met weinig groen heb je meer kans op een depressie dan in buurten met veel groen. Wie tussen de bomen woont, bezoekt minder vaak de huisarts en heeft minder last van diabetes, de longziekte COPD of duizeligheid. Ook gezondheidsproblemen als hoge bloeddruk, hartklachten, rug- en nekklachten, ademhalingsproblemen, darmstoornissen of migraine doen zich minder vaak voor.’

Vlaanderen ontbost

Vlaanderen telt ongeveer 145.000 hectare aan bossen. Vergelijken met onze Europese burenscoren we daarmee bijzonder slecht. Terwijl in Denemarken de voorbije twintig jaar 16.000 ha bos werd geplant en Nederland voor meer dan 30.000 ha werd herbebost, werden in Vlaanderen elk jaar vele hectaren aan bos gekapt.

Per inwoner telt Vlaanderen op dit moment 235 m² bos. Omdat op dit moment de bevolking sneller aangroeit dan de bosoppervlakte, komt de doelstelling van de Vlaamse regering om elke Vlaming een ‘basisnatuurkwaliteit’ te garanderen onder druk te staan. Dirk Peeters: ‘Het rapport “Natuurverkenning

2030” stelt letterlijk dat als we de huidige oppervlakte bos per inwoner willen behouden, de bosoppervlakte net als de bevolking met 12 procent toe moet nemen tussen 2005 en 2030. Op basis van de huidige bosoppervlakte wil dat zeggen dat er jaarlijks 700 ha bos bij zou moeten komen.’

‘De doelstellingen uit het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV) gaan in dezelfde richting,’ zegt Peeters. ‘Het RSV wilde tegen 2007 13.000 ha aan nieuwe bossen, maar daarvan werd amper één derde gerealiseerd. Uit de “Bosbarometer 2010” van de Vereniging Bos in Vlaanderen bleek dat in 2009 291 hectare met vergunning ontbost werd. Dat is dubbel zoveel als in 2008, terwijl er amper 203 hectare bos is bijgekomen. Op papier is de doelstelling dat er elk jaar 700 hectare bos moet bijkomen, in de praktijk verdwijnen er jaarlijks vele hectares aan bos. Als we dat willen omdraaien, is er dringend een duidelijk stappenplan nodig om de doelstellingen die in het RSV staan, ook echt te kunnen uitvoeren.’

Dat al die duizenden hectaren aan bos niet gerealiseerd werden, heeft bovendien een prijskaartje. Een hectare bos neemt 11 ton CO₂ per jaar op. CO₂ kost momenteel 23 euro per ton. De Vereniging voor Bos in Vlaanderen berekende dat het niet halen van de doelstellingen uit het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen tussen 2007 en 2012 een kleine 14 miljoen euro aan koolstofkredieten extra zal hebben gekost.

Het verhaal van de stadsbossen toont eveneens aan dat het niet aan goeie ideeën, maar aan politieke daadkracht ontbreekt. De plannen om in 57 grote en middelgrote steden stadsbossen te aan te leggen zijn al jaren oud. Op dit moment zijn er 16 stadsbosprojecten opgestart, maar is er nog altijd geen enkel stadsbos gerealiseerd. Peeters: ‘Nochtans kan het ontwikkelen van stadsbossen als een grote sociale en economische uitdaging worden gezien. Stadsbossen maken de rand van steden aantrekkelijker, kunnen nieuwe zacht-recreatieve activiteiten aantrekken en veel groene jobs creëren. De komende jaren zou dit een absolute prioriteit moeten worden.’

Zonevreemde bossen

46.000 ha van de Vlaamse bosoppervlakte is zonevreemd. Het heeft geen expliciete groene bestemming in de ruimtelijke plannen en is dus de facto sterk bedreigd. Dat bleek ook uit het antwoord op een parlementaire vraag die Dirk Peeters aan minister Muyters stelde: ‘Het gaat voornamelijk om bossen die nu gelegen zijn in woon- of industriezones. Het merendeel van die bedreigde bossen ligt in de provincies Limburg (2.907 ha) en Antwerpen (2.538 ha).’

Hoe kwetsbaar die bossen zijn, blijkt uit het gemak waarmee ontbossingsvergunningen worden uitgereikt. Peeters: ‘Tussen 2001 en 2009 verdween 1.809 ha bos via een ontbossingsvergunning. Van de bijna 8.000 aanvragen voor een ontbossingsvergunning werden er slechts 278 geweigerd.’

Een bijzondere categorie vormen de Ferraris-bossen. Dat zijn bossen die al op de beroemde Ferraris-kaarten uit 1778 vermeld werden en sindsdien onafgebroken bebost zijn geweest. Peeters: ‘Alleen al door hun leeftijd zijn deze bossen ecologisch en vaak ook cultuurhistorisch zeer waardevol. Jammer genoeg zijn ze nog altijd niet of nauwelijks beschermd. Zo is 18 procent van de Ferraris-bossen zonevreemd en dus op korte of lange termijn bedreigd.’

6 miljoen in kas, geen boom in de grond

Wie bos kapt, moet dat compenseren: ofwel door elders nieuw bos aan te planten, dan wel door geld te storten in het Boscompensatiefonds. Joke Schauvliege wordt daarom door Dirk Peeters ook wel omschreven als de ‘minister van 6 miljoen’: ‘Dat is het bedrag dat momenteel in het Boscompensatiefonds zit. Het is een fonds voor herbebostingprojecten, maar het kan nog niet aangesproken worden omdat de uitvoeringsbesluiten die bijvoorbeeld gemeentebesturen toegang moeten geven tot dit fonds, nog niet werden goedgekeurd.’

Dat het bosbeleid door verschillende ministers wordt aangestuurd, leidt evenmin tot een efficiënt beleid. Dirk Peeters: ‘Minister Muyters moet de grond voor bebosting afbakenen, minister Schauvliege moet ze beplanten maar wordt daarin wel eens gehinderd door minister-president Peeters, die vaak via zijn landbouwadministratie advies moet geven. De samenwerking tussen die drie ministers spoort niet goed en dat zien we op het terrein. Een betere afstemming is dringend nodig. Minister Schauvliege kan zelf al beginnen met de cel bosuitbreiding terug op poten te zetten en personeel en middelen voorzien. In 2009 werd door Agentschap Natuur en Bos (ANB) slechts 10 ha aangekocht voor bosuitbreiding. In de periode 2001-2005 realiseerden de bosuitbreidingsteams jaarlijks meer dan 250 ha nieuw bos. Het kan dus wel, als het beleid mee wil.’

Bij herbebosting moet er bovendien gekozen worden voor streekeigen en standplaatsgeschikte bomen. Peeters: ‘We moeten kiezen voor gevarieerde aanplantingen van inheemse bomen die een stuk ecologisch herstel inluiden. Daarom is het ook van belang om op ecologische belangrijke plaatsen, zoals in de omgeving van Ferrarisbossen, te planten met “autochtone” zaden. Dat zijn zaden van oude, inheemse bomen die de historische genetische eigenschappen nog in zich dragen. Dat draagt op zijn beurt dan weer bij tot het bevorderen van biodiversiteit.’

Draagvlak groeit

Het beleid is misschien nog niet mee, maar toch zijn er signalen dat het draagvlak voor een écht bosbeleid groeit. In de landbouw is agro-forestry aan een stille opmars bezig. Dirk Peeters: ‘In onze geïndustrialiseerde landbouw waarin monoculturen overheersen, zijn bomen bijna helemaal uit het landschap verdwenen. Landbouwbedrijven die kiezen voor agro-forestry integreren bomen opnieuw in de landbouw. Franse studies wijzen uit dat agro-forestrysystemen voor meer biodiversiteit zorgen en daardoor een pak productiever zijn. Meer opbrengsten van 30 tot 50 procent zijn geen uitzondering.’

Daarnaast valt op hoeveel bijval acties als ‘Eén miljoen bomen’, een initiatief van Vereniging Bos in Vlaanderen en ANB, krijgen. Peeters: ‘Daarbij ondersteunen bedrijven en organisaties als Microsoft, Delta Lloyd, Pasar, De Lijn of Cambio boomplannetacties. Met succes, want half februari stond de teller op bijna 800.000 bomen, dus dat miljoen zal wel gehaald worden. Het zou een mooi resultaat zijn. Eén van de campagneslogans is me bijgebleven: ‘Eén miljoen verlichtingspalen hebben we al, nu ook één miljoen bomen!’



COLOFON